

Norges Høyesteretts ankeutvalg - Kjennelse. - HR-2012-1558-U - Rt-2012-1218

Instans	Norges Høyesteretts ankeutvalg – Kjennelse.
Dato	2012-08-03
Publisert	HR-2012-1558-U – Rt-2012-1218
Stikkord	Sivilprosess. Partshjelp. Kontradiksjon.
Sammendrag	<p>I sak om fordeling av kjøpesum etter tvangssalg av fast eiendom, hadde lagmannsretten lagt til grunn at kommunens krav på dekning av kostnader til drift av et privat avløpsanlegg var et refusjonskrav etter forurensningsloven § 25 tredje punktum, jf. plan- og bygningsloven § 18-3, noe som ikke er sikret ved lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c, og ikke et legalpantesikret avgiftskrav som omtalt i forurensningsloven § 25 andre punktum, jf. lov om kommunale vass- og kloakkavgifter § 4. Bruk av § 25 tredje punktum og det faktum bruken av denne bestemmelsen forutsatte, hadde ikke vært gjort til tema i saken. Det kontradiktoriske prinsipp, jf. tvl. § 29-21 første ledd, var da ikke overholdt. Lagmannsrettens kjennelse ble opphevet. Norsk Vann AB, som er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vann- og avløpssektoren og representerer 360 kommuner, ble tillatt å opptre som partshjelper for kommunen, jf. tvl. § 15-7 første ledd bokstav b.</p>
Saksgang	Eidsivating lagmannsrett – Høyesterett HR-2012-1558-U, (sak nr. 2012/1222), sivil sak, anke over kjennelse.
Parter	Nordre Land kommune (advokat Guttorm Jakobsen), Norsk Vann BA (partshjelper) mot Nordea Bank Norge ASA (advokat Lars Espevik).
Forfatter	Matningsdal, Noer og Bergsjø.

- (1) Saken gjelder anke over kjennelse om fordeling av kjøpesum etter tvangssalg av fast eiendom. Den reiser spørsmål om en kommunes krav på dekning av kostnader ved drift av et privat avløpsanlegg, jf. forurensningsloven § 25, er sikret ved lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c.
- (2) Nordre Land kommune vedtok 15. juni 2010 at kommunen skulle være ansvarlig for drift og vedlikehold av Spåtind renseanlegg med tilhørende ledningsnett. Renseanlegget tilhørte Spåtind Høyfjellshotell AS (gårdsnr. 148 bruksnr. 1, festnr. 9-11 i Nordre Land kommune). Bakgrunnen for vedtaket var manglende etterlevelse av driftskrav for anlegget over lengre tid.
- (3) Etter begjæring fra Nordea Bank Norge ASA (Nordea) som panthaver besluttet Gjøvik tingrett 7. mars 2011 tvangssalg av den aktuelle festeretten. Høyeste bud ble avgitt av Maj Elin Storeide med to millioner kroner for eiendommen med innbo og løsøre. Budet ble stadfestet ved Gjøvik tingretts kjennelse 12. januar 2012. Videre avsa Gjøvik tingrett 13. januar 2012 kjennelse om fordeling av kjøpesummen, jf. tvangsfullbyrdsloven § 11-36.
- (4) Ved fordelingskjennelsen konkluderte tingretten med at Nordre Land kommune ikke hadde lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c for sitt krav om dekning av kostnader til drift av renseanlegget med 1 128 728 kroner. Kommunens krav ble derfor ikke dekket, mens Nordea i stedet fikk dekning for pantekrav med 1 233 149 kroner.
- (5) Nordre Land kommune anket tingrettens kjennelse til Eidsivating lagmannsrett, som 6. juni 2012 avsa kjennelse med slik slutning:
 - «1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Nordre Land kommune til Nordea Bank Norge ASA 9 000 – nitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen .»
- (6) Nordre Land kommune har anket kjennelsen til Høyesterett. Anken er angitt å gjelde saksbehandlingen og lovtolkningen. Norsk Vann BA har erklært partshjelp til støtte for kommunen.
- (7) *Nordre Land kommune* har i korte trekk anført:
- (8) Ved å anse kommunens vedtak som et refusjonskrav etter forurensningsloven § 25 tredje punktum, og ikke et avgiftsvedtak etter § 25 andre punktum, har lagmannsretten avgjort saken på et grunnlag som partene ikke hadde foranledning til å gå nærmere inn på. Kontradiksjonsprinsippet er tilsidesatt – noe som er en klar saksbehandlingsfeil.
- (9) Lagmannsretten har feilaktig lagt til grunn at kommunens krav ikke er «avgift», men et krav om «refusjon». Et refusjonskrav etter § 25 tredje punktum kan ikke gjelde rene driftskostnader som her, og forutsetter at det er tale om å legge, omlegge, fornye eller utvide godkjent offentlig hovedledning for avløpsvann, jf. plan- og bygningsloven § 18-3.
- (10) Dersom kravet anses som «avgift», har det lovbestemt pants vern etter lov om kommunale vass- og kloakkavgifter § 4. Det er ingen saklig grunn til at kommunen skal ha dårligere vern for dekning av kostnader ved private vann- og avløpsanlegg enn for dekning av ordinært fastsatte årsavgifter. Dersom kravet ikke gis lovbestemt pants vern, er det fare for at kommuner for fremtiden blir svært tilbakeholdne med å overta driften av private avløpsanlegg som ikke drives tilfredsstillende.
- (11) Når det som her er tale om én eiendom, må avgiftskravet kunne fastsettes individuelt gjennom

enkeltvedtak overfor den eiendommen det gjelder, uten at det er nødvendig å vedta en egen forskrift for å kunne gebyrbelegge eiendommen. Avgiftskravet blir i praksis lik kommunens utgifter med å betjene det enkelte anlegget. Dersom avgiften skulle vært fastsatt etter kommunens lokale gebyrforskrift, ville det innebære at kommunen ikke får full dekning for sine kostnader ved å drifte anlegget. Rettspraksis gir støtte for at et krav som det foreliggende bør anses sikret ved lovbestemt pant.

- (12) Nordre Land kommune har nedlagt slik prinsipal påstand:
- «1. Nordre Land kommune har legalpant og dermed prioritet for sitt krav på drift og vedlikehold av avløpsrensaneanlegg på kr 1.128.728. Gjøvik tingretts fordelingskjennelse av 13. januar 2012 endres i samsvar med dette.
 2. Nordre Land kommune tilkjennes sakens omkostninger for tingrett og lagmannsrett med kr 25.000 og for Høyesterett med kr 15.000.»
- (13) Videre har kommunen nedlagt slik subsidiær påstand:
- «1. Borgarting lagmannsretts kjennelse av 6. juni 2012 og tingrettens fordelingskjennelse oppheves og hjemvises til ny behandling i tingretten.
 2. Nordre Land kommune tilkjennes sakens omkostninger for tingrett og lagmannsrett med kr 25.000 og for Høyesterett med kr 15.000.»
- (14) *Norsk Vann BA* har som partshjelper i korte trekk anført:
- (15) Vilkårene for partshjelp er innfridd, jf. tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b. Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vann- og avløpssektoren, som representerer 360 kommuner med ca. 95 % av landets innbyggere. Siden stiftelsen i 1986 har Norsk Vann hatt en fast organisasjonsform. Det kan ikke være avgjørende at man i 2003 formelt endret organisasjonsformen fra forening til selskap med begrenset ansvar – noe som skyldtes et ønske om å være registrert i Foretaksregisteret ved større anskaffelser. Norsk Vann har de fleste kjennetegn som særpreger foreninger, med unntak av at det er andelseiere. Det utbetales ikke utbytte, og ved eventuell oppløsning av selskapet blir selskapsmidlene ikke overført til andelseierne, men til et nytt organ som vil påta seg å videreføre selskapets formål. Alternativt går midlene til forskningsformål. Nordre Land kommune er medlem i Norsk Vann, som også har til formål å ivareta verkens felles interesser i vann- og avløpssektoren. Utfallet av saken vil ha prejudikatsinteresse for den sikkerheten organisasjonens øvrige medlemmer har for sine utlegg til drift og vedlikehold.
- (16) Norsk Vann støtter kommunens anførsel om at det er feil å legge til grunn at kommunen har krevd refusjon og ikke har fastsatt «avgift». Bestemmelsene om refusjon i plan- og bygningsloven kapittel 18 er ikke anvendelige. Dersom det er tale om avgift, vil kravet være sikret med lovbestemt pant etter lov om kommunale vass- og kloakkavgifter, slik lagmannsretten har fastslått.
- (17) Når kommunen, som her, overtar ansvaret for driften av et privat anlegg etter forurensningsloven § 24 andre ledd, er det ikke aktuelt å basere inndekningen av kommunens utgifter på en driftsavtale. Det vil heller ikke være praktisk mulig å basere kostnadsfordelingen på en lokal forskrift. Enkeltvedtak vil være den naturlige formen å velge i en slik situasjon.
- (18) Norsk Vann BA har nedlagt slik påstand:
- «1. Nordre Land kommune gis legalpant for sitt krav på dekning av utgifter til drift og vedlikehold av avløpsanlegg eid av Spåtind Høyfjellshotell.
 2. Nordre Land kommune og partshjelper Norsk Vann BA tilkjennes sakens omkostninger, for Norsk Vann BA utgjør dette kr 5 000,-.»
- (19) *Nordea Bank Norge ASA* har i korte trekk anført:

- (20) Norsk Vann BA har ikke adgang til å erklære partshjelp etter tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b. Prinsipalt begrunnes dette med at Norsk Vann BA er et selskap og dermed faller utenfor de organisasjonsformene som omfattes av bestemmelsen, subsidiært med at Norsk Vann BA ikke har et reelt behov for å opptre som partshjelper i saken ut fra prejudikatsinteressen.
- (21) Lagmannsretten har ikke brutt det kontradiktoriske prinsipp. Tvisteloven § 11-1 tredje ledd gjelder kun det faktiske grunnlaget, ikke rettsanvendelsen. Lagmannsretten har heller ikke gått utenfor påstandene eller påstandsgrunnlagene, jf. tvisteloven § 11-2 andre ledd. Kommunen har påberopt at det er fattet et vedtak om utgiftsdekning etter forurensningsloven § 25, og det er dette påstandsgrunnlaget lagmannsretten bygget på. Nordea anførte også for tingretten at de aktuelle utgiftene ikke var årsavgift. Spørsmålet om det er et refusjonskrav, er også vurdert av kommunen i et dokument som var fremlagt for lagmannsretten.
- (22) Når det gjelder rettsanvendelsen, anføres det prinsipalt at anken ikke retter seg mot lovtolkningen og dermed faller utenfor hva ankeutvalget kan prøve etter tvisteloven § 30-6. Subsidiært slutter ankemotparten seg til lagmannsrettens konklusjon om at kommunen ikke har fastsatt avgift etter forurensningsloven § 25. Det følger av lovforarbeidene at avgiften skal fastsettes i samsvar med vann- og kloakkavgiftsloven med tilhørende forskrifter. I denne saken har ikke kommunen fastsatt årsavgift etter den lokale forskriften, og kravet er da ikke sikret med lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c. Det er ikke grunnlag for en utvidende tolking av panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c. Hensynet til forutsigbarhet for kredittytterne tilsier en restriktiv tolking av bestemmelsen.
- (23) Uten at det er nødvendig å ta stilling til det i denne saken, vil Nordea også anføre at lagmannsretten uriktig har lagt til grunn at en avgift fastsatt med hjemmel i forurensningsloven § 25 vil være sikret med lovbestemt pant. Lovbestemt pant etter panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c må anses begrenset til «årsavgift» pålagt med hjemmel i vann- og kloakkavgiftsloven.
- (24) Nordea Bank Norge ASA har nedlagt slik påstand:
 «1. Anken forkastes.
 2. Nordea Bank Norge ASA tilkjennes sakens omkostninger for Høyesterett med kr 7.500,-.»
- (25) **Høyesteretts ankeutvalg** bemerker at anken er en videre anke hvor utvalgets kompetanse er begrenset. Utvalget kan i denne saken prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. tvangfullbyrdelsesloven § 2-12 sammenholdt med tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.
- (26) *Ankeutvalget tar først stilling til om Norsk Vann BA kan erklære partshjelp.*
- (27) Tvangfullbyrdelsesloven § 6-1 første ledd fastsetter at blant annet tvisteloven fjerde del, hvor § 15-7 om partshjelp er plassert, gjelder ved sakens behandling i tingretten. Lovens § 2-12 om anvendelse av rettsmidler viser derimot bare til tvistelovens sjette del. Til tross for dette må det legges til grunn at § 15-7 også kan påberopes ved anke, jf. Falkanger, Flock, Waaler: Tvangfullbyrdelsesloven, fjerde utgave, 2008 side 132. En motsatt løsning ville gi dårlig sammenheng i regelverket.
- (28) Tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b gir «foreninger og stiftelser, samt offentlige organer med oppgave å fremme særskilte interesser» rett til å erklære partshjelp i «sak som ligger innenfor deres formål og naturlige virkeområde etter § 1-4». Hvorvidt Norsk Vann BA kan erklære partshjelp beror etter dette både på om organisasjonsformen kan kvalifisere for partshjelp og på om Norsk Vann har tilstrekkelig interesse i å opptre som partshjelper i denne saken. Ankeutvalget starter med det siste spørsmålet.

- (29) Om kravet til tilstrekkelig interesse uttales det i Rt-2009-577 avsnitt 3:
«Bestemmelsen kodifiserer praksis etter tvistemålsloven med hensyn til organisasjoners adgang til å erklære hjelpeintervensjon, se for eksempel Ot.prp.nr.51 (2004–2005) side 242-244. Såfremt utfallet av saken berører organisasjonen eller medlemmene, og den interessen som ivaretas naturlig faller innenfor organisasjonens formål og virkefelt, er en ren prejudikatinteresse tilstrekkelig for å begrunne partshjelp, jf. – etter tvistemålsloven – Rt-2007-1019 avsnitt 14.»
- (30) I erklæringen om partshjelp uttales følgende om Norsk Vann BA:
«Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vann- og avløpssektoren. Vi representerer 360 kommuner med ca. 95 % av landets innbyggere. Organisasjonen eies av norske kommuner, kommunalt eide VA-selskaper, kommunenes driftsassistanser for vann- og avløp, og enkelte private andelsvannverk.»
- (31) Om formålet heter det i vedtektenes § 3:
«Selskapet skal arbeide for samarbeid og bærekraftig utvikling i norsk vannforsynings- og avløpssektor.
Selskapet skal fremme og organisere samarbeid mellom norske VA-verk i tekniske, økonomiske og administrative spørsmål.
Selskapene skal ivareta verkenes felles interesser i VA-sektoren.
Selskapet skal drive på non-profit basis.»
- (32) Hensett til at anken gjelder kommunenes mulighet for å få pantesikkerhet for sine driftsutgifter knyttet til private avløpsanlegg, finner utvalget det klart at Norsk Vann BA ut fra sitt formål og virkefelt har en prejudikatinteresse i saken. Erklæringen om partshjelp kan dermed ikke avslås på dette grunnlaget.
- (33) *Det neste spørsmålet er dermed om organisasjonsformen er til hinder for at Norsk Vann BA opptrer som partshjelper. Spørsmålet er nærmere bestemt om Norsk Vann BA kan henføres under alternativet «foreninger». Etter § 1-4 kan for øvrig foreninger og stiftelser også anlegge søksmål i eget navn om «forhold som det ligger innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde å ivareta». Også § 15-8 første ledd bokstav a inneholder en tilsvarende avgrensning. Om forholdet mellom begrepet «forening» i de tre bestemmelsene uttales det i enedommerkjennelse 8. juni 2012 i sak HR-2012-1205-F avsnitt 8:*
«I forarbeidene er det pekt på sammenhengen mellom skriftlige innlegg og den adgangen foreninger og stiftelser har til å reise representative søksmål om forhold som det ligger innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde å ivareta, jf. tvisteloven § 1-4 første ledd, og til å opptre som partshjelper i saker om slike forhold, jf. § 15-7 første ledd bokstav b, se Ot.prp.nr.51 (2004–2005) side 366. Denne sammenhengen tilsier at begrepet 'forening' og begrensningen om 'formål og naturlige virkeområde' som utgangspunkt bør forstås på samme måte i de tre bestemmelsene, selv om det kan tenkes at den konkrete vurderingen av om et søksmål eller et skriftlig innlegg ligger innenfor begrensningen, kan slå noe annerledes ut.»
- (34) Ankeutvalget tiltrer dette utgangspunktet – herunder at det ikke nødvendigvis er fullstendig identitet mellom de tre bestemmelsene. Da § 1-4 gir en selvstendig søksmålsadgang med påfølgende adgang til å anvende rettsmidler, mens en erklæring om partshjelp etter § 15-7 første ledd bokstav b forutsetter at det allerede er anlagt sak, og ikke gir adgang til å anvende rettsmidler mot avgjørelsen av det kravet som er reist i saken, jf. § 15-7 fjerde ledd siste punktum, tilsier denne forskjellen at det etter omstendighetene kan være grunn til å undergi § 15-7 første ledd bokstav b en noe mindre streng fortolkning enn § 1-4.
- (35) Om bakgrunnen for den aktuelle organisasjonsformen opplyses det i erklæringen om partshjelp:
«Da årsmøtet i Norsk Vann valgte å endre organisasjonsform fra forening til selskap

i 2003, skyldtes dette at administrasjonen mente det var praktisk å være registrert i Foretaksregisteret i forbindelse med større anskaffelser. Selv om Norsk Vann formelt ikke er registrert som en forening i Enhetsregisteret i Brønnøysund, har organisasjonen de fleste kjennetegn som særpreger foreninger, med unntak av at selskapet har andelseiere, jf. vedtektens §§ 5, 6 og 7. Medlemmene betaler en årlig medlemskontingent, jf. vedtektene § 11, men det utbetales ikke utbytte av et eventuelt overskudd. Ved oppløsning av selskapet skal midlene overføres til et eventuelt nytt organ, som vil påta seg å videreføre selskapets formål, alternativt går midlene til forskningsformål innen selskapets arbeidsområde, jf. vedtektene § 21.»

- (36) Spørsmålet er etter dette om registreringen av Norsk Vann som selskap i Foretaksregisteret er til hinder for at det regnes som «forening» i forhold til tvisteloven § 15-7. Ankeutvalget er kommet til at Norsk Vann likevel må anses som en forening. I denne sammenheng legges det ikke avgjørende vekt på at selskapet ifølge vedtektene § 3 drives på «non-profit basis», idet dette ikke i seg selv er avgjørende for sontringen selskap/forening, jf. Woxholth: Foreningsrett, tredje utgave 2008 side 55. Men dette formålet må likevel kunne inngå i en totalvurdering. Når dette sammenholdes med at det ikke utbetales utbytte, og at selskapets midler ved oppløsning ikke kan tilfalle medlemmene, tilsier dette at Norsk Vann BA i forhold til de formål som skal ivaretas gjennom § 15-7 i alle fall i denne relasjon må kunne regnes som «forening». I denne sammenheng kan det også vises til NOU 2002:6 Lov om samvirkeforetak hvor det på side 139 uttales at «[f]oreninger kjennetegnes som nevnt ved at deltakerne ikke kan disponere over sammenslutningens formue. Det er dette som skiller dem fra selskapene. Det kan således ikke utbetales utbytte eller foretas likvidasjon og utdeling av formue til medlemmene».
- (37) Norsk Vann BA gis etter dette tillatelse til å opptre som partshjelper for Nordre Land kommune.
- (38) *Ankeutvalget går etter dette over til å behandle sakens realitet.*
- (39) I anken anføres det at den retter seg mot «lagmannsrettens rettsanvendelse knyttet til hjemmel for å innkreve avgift i samsvar med forurensningsloven § 25 annet punktum». Det er videre nedlagt påstand om kjennelse for at kommunen har lovbestemt pant for sine utgifter. Da utvalgets kompetanse, som nevnt, er begrenset til å prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning, kan ikke lagmannsrettens konkrete rettsanvendelse prøves. Når i tillegg lagmannsrettens rettsanvendelse, som utvalget kommer tilbake til, er noe uklar, tar utvalget først stilling til om lagmannsretten ved sin ankebehandling har brutt det kontradiktoriske prinsippet.
- (40) Den grunnleggende bestemmelsen om rettens avgjørelsesgrunnlag er tvisteloven § 11-1 tredje ledd som fastsetter:
 «Retten kan ikke bygge avgjørelsen på et faktisk grunnlag partene ikke har hatt foranledning til å uttale seg om. Retten må i tilfelle gi partene veiledning etter § 11-5 og om nødvendig fortsette behandlingen etter § 9-17 annet ledd.»
- (41) Videre fastsetter § 11-2 første ledd andre og tredje punktum at «avgjørelsen må ligge innenfor rammen av de påstander partene har nedlagt, og retten kan bare bygge på de påstandsgrunnlag som er påberopt. Påstandsgrunnlagene er de rettsstiftende faktiske forhold en part bygger sin påstand på».
- (42) Om rettsanvendelsen fastsetter derimot § 11-3 første punktum:
 «Retten skal, innen de rammer som følger av § 11-2 første ledd, av eget tiltak anvende gjeldende rettsregler.»
- (43) Innenfor det faktiske grunnlaget som partene har hatt foranledning for å uttale seg om og innenfor påstandsgrunnlagene står altså retten fritt ved rettsanvendelsen og skal anvende den rettsregelen som retten selv mener er den riktige.

- (44) Tingretten gav følgende begrunnelse for at kommunens krav ikke var sikret ved lovbestemt pant:
«Kommunens utgifter til drift og vedlikehold av renseanlegg kan kreves dekket gjennom innkreving av avgift fra eier. Der kommunen har overtatt driften av et privat anlegg er hjemmelen for å pålegge avgift forurensningsloven § 25, og ikke lov om kommunale vann- og kloakkavgifter. Sistnevnte regulerer adgang til å pålegge avgift der anlegg eies av kommunen. ...
Retten er etter dette kommet til at kommunens utgifter til drift og vedlikehold av anlegget ikke har legalpant i eiendommen, da det som er sikret er 'årsavgift for vann og kloakk etter lov av 31. mai 1974 nr. 17 om vass- og kloakkavgift', jf. panteloven § 6-1 annet ledd bokstav c). Kommunens utgifter omfattes således ikke av ordlyden.»
- (45) Denne begrunnelsen må forstås slik at tingrettens standpunkt var at avgift ilagt med hjemmel i forurensningsloven § 25 andre punktum ikke er sikret ved lovbestemt pant.
- (46) Lagmannsretten begrunnet sin avgjørelse slik:
«Etter lov om vass- og kloakkavgifter § 4, jf panteloven § 6-1, er avgift for vann og kloakk fastsatt med hjemmel i lov om vass- og kloakkavgifter sikret med legalpant. Det samme må gjelde for avgift fastsatt etter forurensningsloven § 25 annet punktum. I nærværende sak er det imidlertid ikke fastsatt avgift, men i stedet krevet refusjon av kostnader til driften. Lagmannsretten kan ikke se at det er grunnlag for å tolke loven utvidende, slik at et refusjonskrav er sikret ved legalpant. ...»
- (47) Ankeutvalget forstår dette slik at lagmannsretten har basert sin avgjørelse på at det er tale om et refusjonskrav etter § 25 tredje punktum og ikke et avgiftskrav etter § 25 andre punktum. Ved vurderingen av om lagmannsretten har etterlevd det kontradiktoriske prinsippet, tar utvalget utgangspunkt i dette.
- (48) Gjennomgangen foran av lagmannsrettens prosessuelle kompetanse viser at dersom forurensningsloven § 25 tredje punktum sammenholdt med plan- og bygningsloven kapittel 18 hadde vært gjort til tema under saksforberedelsen for lagmannsretten, hadde ikke lagmannsretten vært prosessuelt avskåret fra å avgjøre saken på det aktuelle grunnlaget selv om begge parter hadde inntatt motsatt standpunkt. Dette er imidlertid ikke tilfellet:
- (49) I anken ble det anført at tingrettens standpunkt var uriktig lovtolking, og det ble anført at avgift etter § 25 andre punktum var sikret ved lovbestemt pant på samme måten som årsavgift etter § 25 første punktum. Forurensningsloven § 25 tredje punktum sammenholdt med plan- og bygningsloven kapittel 18 er overhodet ikke nevnt. Og i anketilsvaret konsentrerte også ankemotparten seg utelukkende om forholdet til avgift etter § 25 andre punktum og kom ikke inn på forholdet mellom § 25 tredje punktum og plan- og bygningsloven.
- (50) Rett nok fremgår det av bilag 4 til anken, som gjengir rådmannens innstilling til formannskapet av 25. mars 2011 i forbindelse med en klage fra Handelsbanken over kommunens standpunkt med hensyn til omfanget av det lovbestemte pantet, at forholdet mellom § 25 tredje punktum og plan- og bygningsloven er nevnt. Anvendelsen av denne bestemmelsen blir imidlertid avvist over ett avsnitt i en innstilling på sju sider. Når ingen av partene i sine innlegg trakk fram dette forholdet, er ikke dette tilstrekkelig til å legge til grunn at den faktiske situasjonen som omfattes av § 25 tredje punktum var gjort til tema i saken.
- (51) Refusjonskrav etter forurensningsloven § 25 tredje punktum jf. plan- og bygningsloven § 18-3 kan bare gjøres gjeldende for den som vil «legge, omlegge, fornye eller utvide godkjent offentlig veg eller godkjent offentlig hovedledning for vann og avløpsvann». I denne saken er det derimot tale om å kreve dekket kommunens utgifter til drift av det aktuelle anlegget. Selv om lagmannsretten ikke har uttalt noe om hvilket faktisk grunnlag den har bygget avgjørelsen på, innebærer

lagmannsrettens standpunkt, slik utvalget forstår det, at lagmannsretten forutsetter et faktum som ikke har vært tema i saken. Dette må klarligvis likestilles med tilfeller hvor retten uttrykkelig bygger på et annet faktisk grunnlag enn det partene har hatt foranledning til å uttale seg om.

- (52) Lagmannsretten har etter dette ikke overholdt det kontradiktoriske prinsippet. Etter tvisteloven § 29-21 første ledd skal feil i saksbehandlingen tillegges virkning hvis det er «nærliggende at feilen kan ha hatt betydning» for avgjørelsen. Ved helt grunnleggende krav til saksbehandlingen, som brudd på det kontradiktoriske prinsippet, følger det av langvarig praksis at det skal svært lite til før det legges til grunn at feilen kan ha hatt betydning for avgjørelsen. Lagmannsrettens kjennelse indikerer at dersom den hadde bygget på at det var forurensningsloven § 25 andre punktum som kom til anvendelse, ville den ha gitt kommunen medhold. Ankeutvalget finner ikke grunn til å gå nærmere inn på om dette er en riktig forståelse av panteloven § 6-1 andre ledd bokstav c sammenholdt med forurensningsloven § 25 andre punktum, idet rettskildesituasjonen er relativt sammensatt. Lagmannsrettens kjennelse bør dermed oppheves, idet utvalget ikke finner det naturlig nærmest som førsteinstans å drøfte om lagmannsrettens standpunkt kan opprettholdes med en alternativ subsumsjon.
- (53) Anken har ført fram, og Nordre Land kommune tilkjennes sakskostnader for behandlingen i Høyesterett, jf. tvisteloven § 20-2. Advokat Jakobsen har oppgitt at han vil avkreve kommunen et salær på kr 15 000, som ankeutvalget ikke har merknader til. I tillegg kommer rettsgebyr med kr 5 160. Det tilkjennes etter dette totalt kr 20 160 i sakskostnader for behandlingen i Høyesterett. Derimot tilkjennes det ikke sakskostnader for tingretten og lagmannsretten, idet det endelige utfallet av saken foreløpig ikke er klarlagt, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.
- (54) Videre har Norsk Vann BA krevd seg tilkjent sakskostnader med kr 5 000. Også dette beløpet tilkjennes, jf. tvisteloven § 20-2 sammenholdt med § 20-1 tredje ledd.
- (55) Kjennelsen er enstemmig.

Slutning:

- 1. Norsk Vann BA gis tillatelse til å opptre som partshjelper for Nordre Land kommune.*
- 2. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.*
- 3. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Nordre Land kommune sakskostnader for Høyesterett med 20 160 – tjuetusenett hundreogseksti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.*
- 4. Nordea Bank Norge ASA pålegges å erstatte Norsk Vann BA sakskostnader for Høyesterett med 5 000 – femtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.*